Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

71	

Uimhir Iarrthóra

StudentBounty.com

General Certificate of Secondary Education
2014

Eacnamaíocht Bhaile

Aonad 1: Cothú agus Sláinte agus Feasacht Tomhaltóra

[GHE11]

GHE11

DÉ CÉADAOIN 21 BEALTAINE, IARNÓIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ar bharr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí san spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Roinn A: Cothú agus Sláinte: 6 cheist.
Roinn B: Feasacht Tomhaltóra: 4 cheist.
Freagair **gach ceann** de na **deich** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceisteanna **5**, **6**, agus **10**.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Marc Iomlán	

www.StudentBounty.com

Roinn A – Cothú agus Sláinte

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

1 Is roghanna coitianta don lón iad an dá bhéile seo a leanas:

Béile A: práta bácáilte agus tuinnín
deoch cóla

Béile B: burgar mairteola agus sceallóga
sú úill

(a) Sainaithin an béile a bhfuil an tsaill sháithithe is mó ann (Béile A nó B).

____ [1]

(b) Agus béilte á réiteach, cuir síos ar **dhá** dhóigh a bhféadfaí iontógáil saill sháithithe a laghdú.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(c) Ainneoin go moltar dúinn saill a laghdú, is cothaitheach riachtanach í go fóill.

Scríobh **dhá** fheidhm atá ag saill san aiste bia.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

www.StudentBounty.com

(d) Is toisc riosca a bhaineann le galar corónach croí í barraíocht saille a ithe.

Liostaigh **ceithre** thoisc eile a mhéadódh an riosca a bhaineann leis an neamhord cothaithe seo.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

3. ______________________________ [1]

4. ______________________________ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

[Tiontaigh an leathanach

www.StudentBounty.com

2 **(a)** Pléigh an tábhacht a bhaineann le siúcra agus le stáirse in aiste bia ógánaigh (12–18 mbliain) a imríonn spóirt.

Siúcra ______________________________

____

______________________________ [2]

Stáirse ______________________________

____

______________________________ [2]

(b) Mínigh an fáth a bhfuil iontógáil mhaith iarainn de dhíth ar ógánach a imríonn spóirt.

____

____

____

____

______________________________ [3]

(c) Pléigh **dhá** thoisc a bhfuil éifeacht acu ar ionsú iarainn sa chorp.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com

3 Bíonn riosca míchothaithe ar dhaoine atá níos aosta.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(a) Mínigh an fáth a bhfuil na rudaí seo a leanas tábhachtach in aiste bia duine atá níos aosta.

Cailciam:

____

____

____ [2]

PSNS (*NSP*):

____

____

____ [2]

Uisce:

____

____

____ [2]

(b) Pléigh an dóigh a mbeadh tairbhe ag baint le próitéin ar íseal-luach bitheolaíoch san aiste bia.

____

____

____

____

____ [3]

www.StudentBounty.com

4 Tugann daoine ceapairí go minic leo chun na scoile nó chun na hoibre.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(a) Mínigh cad chuige a bhféadfadh riosca ard den nimhiú bia Stafalacocas órga (*Staphylococcus aureus)* a bheith ag baint le ceapairí beir leat a cheannaítear i siopa.

____

____

____

____

____

____ [4]

(b) Scríobh teideal poist an duine atá fostaithe ag an chomhairle leis an *Food Safety (Northern Ireland) Order* 1991 a chur i bhfeidhm.

____ [1]

(c) Mínigh an fáth a bhfuil dáta "dulta ó mhaith" ar phacáistiú na gceapairí.

____

____

____

____

____ [3]

(d) Baintear úsáid as nanaibhianna ar bhonn níos fairsinge i dtionscal an bhia.

Scríobh buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le nanaibhianna.

Buntáiste

____

____ [1]

Míbhuntáiste

____

____ [1]

www.StudentBounty.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

5 Anailísigh cé chomh 'cairdiúil' atá faisnéis bheathaithe ar gach lipéad thíos.

Lipéad A

Faisnéis Chothaitheach	Luachanna tipiciúla sa 100 g	sa riar 356 g
Fuinneamh	572 kJ 137 kcal	2032 kJ 486 kcal
Próitéin	8.46 g	30.1 g
Carbaihiodráit dar Siúcra	15.5 g 2.69 g	55.1 g 9.57 g
Saill dar Sáitheáin	5.03 g 2.01 g	17.9 g 7.16 g
Snáithín (PSNS)(*NSP*)	1.09 g	3.89 g
Salann dar Sóidiam	0.26 g 0.1 g	0.92 g 0.37 g

Lipéad **B**

I ngach riar $\frac{1}{2}$ paca tá

MEÁN	ÍSEAL	MEÁN	ARD	MEÁN
Calraí 353	Siúcra 0.9g	Saill 20.3g	Saill Sháithithe 10.8g	Salann 1.1g
18%	1%	29%	54%	18%

den méid laethúil treoirlíne agat

© Crown copyright – www.food.gov.uk

[9]

www.StudentBounty.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 Cosain an chomhairle chothaithe a thabharfá do thuismitheoir agus béilte á bpleanáil aici, nó aige, do thachrán (páiste 12 mhí – 3 bliana d'aois).

[9]

www.StudentBounty.com

Roinn B – Feasacht Tomhaltóra

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

7 (a) Sainaithin buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** don tomhaltóir a úsáideann cathaoir rothaí leis an tábla thíos a comhlánú.

Rogha siopadóireachta	Buntáiste don tomhaltóir a úsáideann cathaoir rothaí	Míbhuntáiste don tomhaltóir a úsáideann cathaoir rothaí
Ollmhargadh	•	•
Postdíol (catalóg)	•	•

[4]

(b) Mínigh **dhá** fháth a roghnódh roinnt daoine **gan** siopadóireacht ar líne a dhéanamh, ainneoin go bhfuil rochtain níos mó ar an Idirlíon.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

www.StudentBounty.com

Ní dhéanann tomhaltóirí gearán go minic faoi earraí agus faoi sheirbhísí atá go holc.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(c) Mínigh **dhá** bhacainn a d'fhéadfadh cosc a chur ar thomhaltóir gearán a dhéanamh faoi earraí nó faoi sheirbhísí a bheadh go holc.

1. ____

____

____ [2]

2. ____

____

____ [2]

(d) Scríobh **trí** cheart siopadóireachta atá ag tomhaltóirí faoin *Sale and Supply of Goods Act* 1994.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

3. ____ [1]

www.StudentBounty.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

8 (a) Pléigh **dhá** straitéis mhargaíochta dhifriúla a mbaintear úsáid astu le tionchar a imirt ar thomhaltóirí agus iad i mbun siopadóireachta.

1. ______________________________

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

______________________________ [2]

(b) Anailísigh na hiarmhairtí do theaghlach a bhaineann le drochbhainistíocht airgid.

____

____

____

____

____

____

____

____

______________________________ [6]

www.StudentBounty.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

9 Cuireann na meáin lear mór foinsí faisnéise ar fáil do thomhaltóirí.

(a) Déan cláir thomhaltóra mar fhoinse faisnéise d'ógánaigh a mheasúnú.

____

____

____

____

____

____ [4]

(b) Cuir síos ar an tacaíocht agus ar an fhaisnéis a chuireann *Advice NI* ar fáil do thomhaltóirí.

____

____

____

____

____ [3]

www.StudentBounty.com

10 Pléigh raon de thosca timpeallachta agus de thosca eiticiúla a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar thomhaltóir atá i mbun siopadóireacht bia.

[9]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.StudentBounty.com

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.StudentBounty.com

www.StudentBounty.com

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

www.StudentBounty.com